

KRÁTKÁ SDĚLENÍ

Doložené výskyty škeble rybníčné *Anodonta cygnea* (Bivalvia, Unionoida) v Chráněné krajinné oblasti Poodří

Documented occurrences of the Swan Mussel *Anodonta cygnea* (Bivalvia, Unionoida) in the Poodří Protected Landscape Area

Keywords: occurrence, Swan Mussel, *Anodonta cygnea*, Poodří Protected Landscape Area, Czech Republic

Abstract. The paper describes first records of the Swan Mussel (*Anodonta cygnea* (Linnaeus, 1758)) in the Poodří Protected Landscape Area. Numerous occurrence of the mollusc was recorded especially in Kotvice Pond (grid mapping square no. 6274/6374) and Velký Bědný Pond (6274) in 2006 and 2012. Previous findings of the species within the area is not documented. The shells were probably or definitely confused with the congeneric *A. anatina* (Linnaeus, 1758).

Škeble rybníčná *Anodonta cygnea* (Linnaeus, 1758) je eurosibiřským druhem mlže řádu Unionoida, čeledi Unionidae Rafinesque, 1820 a podčeledi Anodontinae Rafinesque, 1820 (BERAN 2002). Druh u nás žije převážně v nížinných stojatých vodách (tůň, rybníky, pískovny, odstavená ramena atd.), řidčeji proniká i do pomaleji tekoucích úseků větších řek a kanálů (BERAN 1998). V České republice byl výskyt škeble rybníčné zjištěn v rozmezí nadmořských výšek 147–630 m, nálezy nad 550 m lze však označit za ojedinělé (BERAN 2002). Z našeho území je tento druh doložen již z období holocénu (LOŽEK 1955). Z hlediska ochrany přírody se jedná o zvláště chráněný druh mlže v kategorii silně ohrožených (Vyhláška 395/1992 Sb.) a druh zranitelný (BERAN 2002; BERAN et al. 2005).

Na většině území severní Moravy a Slezska škeble rybníčná chybí. Její výskyt byl prokázán pouze na třech lokalitách Olomoucka (Moravičany, Olomouc a Chomoutov) a na čtyřech v nivě řeky Odry mezi Ostravou a soutokem s řekou Olší (BERAN 2003; ŠUHAJ & MANDÁK 2006). Všechny ostatní dřívější údaje z této oblasti jsou buď bez dokladového materiálu, nebo u nich byla prokázána záměna s podobnou škeblí říční (*Anodonta anatina* (Linnaeus, 1758)) (ŠUHAJ & MANDÁK 2006). Hlavním rozlišovacím znakem škeble rybníčné od škeble říční je souběžný průběh vrcholových lišt a přírůstkového vrásnění (KOBIALKA & GLÖER 2006).

Z Chráněné krajinné oblasti Poodří uvedl výskyt škeble rybníčné MÁCHA (1982, 1985); tyto údaje citoval LISICKÝ (1991). BERAN (2002) však Máchův dokladový materiál ze zájmové oblasti označený jako škeble rybníčná revidoval ve všech případech jako škebli říční. CHYTIL et al. (1999) zmiňují nálezy druhu v mezinárodně významných mokřadech Pustějovské louky, Bartošovický luh, Oderský luh a Polanská niva, HORSÁK (2000) uvádí výskyt v navrhované Národní přírodní rezervaci Oderský luh a WEISSMANNOVÁ et al. (2004) v Národní přírodní rezervaci Polanská niva. K těmto údajům ovšem neexistuje dokladový materiál potvrzující správnost determinace. Škeble rybníčná nebyla na území CHKO Poodří doložena ani při průzkumech vodních měkkýšů v letech 1996–2011 (BERAN 1999, 2004, 2011; BERAN & HORSÁK 2000), ani při podrobném průzkumu Přírodní rezervace Kotvice (BERAN 2010). První doložené výskyty škeble rybníčné v CHKO Poodří tak představují teprve níže uvedené nálezy autorů.

Materiál

Moravia bor., Studénka nad Odrou, rybník Kotvice, PR Kotvice (6274/6374): 27.XII.2006, cca 20 prázdných lastur na hrázích a bahně v západní a jihozápadní části rybníka, leg., det. et coll. M. Mandák, rev. L. Beran; 15.IV.2012, šest prázdných lastur na bahně vypuštěného

rybníka, 24.IV.2012, 18 prázdných lastur na bahně vypuštěného rybníka, leg. et coll. T. Kuras, det. M. Mandák et J. Šuhaj; 18.VI.2012, jedna prázdná lastura, 28.VI.2012, dvě prázdné lastury, leg., det. et coll. J. Šuhaj.

Silesia, Studénka nad Odrou, rybník Velký Bědný (6274): 15.IV.2012, jedna prázdná lastura na bahně vypuštěného rybníka, leg. et coll. T. Kuras, det. M. Mandák et J. Šuhaj.

Lastury nalezené T. Kurasem byly proměřeny ($n = 25$ ks): průměrná délka 14,4 cm (SD 1,74 cm), průměrná šířka 7,8 cm (SD 1,20 cm); největší zaznamenaný rozměr lastury byl 16,4 x 8,9 cm, nejmenší 10,3 x 6,3 cm.

Poděkování. Za revizi dokladového materiálu jsme zavázáni RNDr. L. Beranovi, Ph.D., (Správa CHKO Kokořínsko, Mělník) a za recenzi rukopisu vděčíme Mgr. M. Maňasovi (Olomouc).

BERAN L. & HORSÁK M. 2000: Měkkýši CHKO Poodří. In: BRYJA J. & ŘEHÁK Z. (eds.): Příroda Poodří. 1. celostátní přírodovědná konference s mezinárodní účastí. Sborník abstraktů. Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita v Brně, pp. 25–27. – BERAN L. 1998: Vodní měkkýši ČR. Metodika Českého svazu ochránců přírody č. 17, 02/09 ZO ČSOP, Vlašim, 113 pp. – BERAN L. 1999: Vodní měkkýši Poodří. In: NEUSCHLOVÁ Š. (ed.): Poodří. Současné výsledky výzkumu v Chráněné krajinné oblasti Poodří. Společnost přátel Poodří v Ostravě, Ostrava, pp. 53–56. – BERAN L. 2002: Vodní měkkýši České republiky. Rozšíření a jeho změny, stanoviště, šíření, ohrožení a ochrana, červený seznam. Sborník Přírodovědného Klubu v Uherském Hradišti, Suppl. 10: 1–258. – BERAN L. 2003: Vodní měkkýši PR Chomoutovské jezero (střední Morava). Bulletin Lampetra, 5: 16–21. – BERAN L. 2004: Vodní měkkýši a mezinárodně významné mokřady v ČR. Ochrana přírody, 59(10): 314–315. – BERAN L. 2010: Vodní měkkýši PR Kotvice v CHKO Poodří. Časopis Slezského Muzea Opava (A), 59: 263–272. – BERAN L. 2011: Vodní měkkýši Poodří – stav po 15 letech výzkumu. Poodří – Časopis obyvatel horní Odry, 14(3): 35–38. – BERAN L., JUŘIČKOVÁ L. & HORSÁK M. 2005: Mollusca (měkkýši). In: FARKÁČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds.) 2005: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, pp. 69–74. – HORSÁK M. 2000: Měkkýši (Mollusca) navrhované NPR Oderský luh v CHKO Poodří (Česká republika). Časopis Slezského Muzea Opava (A), 49: 183–187. – CHYTIL J., HAKROVÁ P., HUDEC K., HUSÁK Š., JANDOVÁ J. & PELLANTOVÁ J. (eds.) 1999: Mokřady České republiky – přehled vodních a mokřadních lokalit ČR. Český Ramsarský výbor, Mikulov, 328 pp. – KOBIALKA H. & GLOER P. 2006: Bestimmungsschlüssel der in NRW vorkommenden Großmuscheln. Edelkrebsprojekt NRW [online]. Dostupné z WWW: <http://malaco.de/Sonderdrucke/Kobialka_et_Gloer.pdf> [cit. 27.VI.2012]. – LISICKÝ M. J. 1991: Mollusca Slovenska. Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava, 344 pp. Internet Archive: Digital Library of Free Books, Movies, Music & Wayback Machine [online]. Dostupné z WWW: <<http://archive.org/details/MolluscaSlovenska>> [cit. 18.IX.2012]. – LOŽEK V. 1955: Měkkýši československého kvartéru. Rozpravy Ústředního ústavu geologického, svazek 17. Nakladatelství Československé akademie věd, Praha, 510 pp. + 12 tab. – MÁCHA S. 1982: Revizní malakozoologický výzkum Poodří. Časopis Slezského Muzea Opava (A), 31: 97–106. – MÁCHA S. 1985: Katalog sbírky měkkýšů Slezského muzea (Mollusca). Slezské muzeum Opava, 80 pp. – Sbírka zákonů České republiky. Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb. Příloha č. III: Seznam zvláště chráněných druhů živočichů. – ŠUHAJ J. & MANDÁK M. 2006: Doložené výskyty škeble rybníčné *Anodonta cygnea* (Bivalvia, Unionida) z české a polské části Slezska a ze severní Moravy. Časopis Slezského Muzea Opava (A), 55(1): 59–69. – WEISSMANNOVÁ H. (ed.) 2004: Ostravsko. Chráněná území ČR svazek X. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha – Brno, 456 pp.

Martin MANDÁK¹⁾, Jiří ŠUHAJ²⁾ & Tomáš KURAS³⁾

¹⁾ Hrušovská 2, CZ-702 00 Ostrava, e-mail: m.mandak@tiscali.cz

²⁾ Svat. Čecha 1075, CZ-735 81 Bohumín, e-mail: ssuh@email.cz

³⁾ Katedra ekologie a životního prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, tř. Svobody 26, CZ-771 46 Olomouc, e-mail: tomas.kuras@upol.cz